

Arkiest. 254/4.5.2015

KULTTUURIYMPÄRISTÖPALVELUT HEISKANEN & LUOTO OY
KIRSI LUOTO

VESILAHTI

MAAKAAPELIKAIVANNON DOKUMENTOINTI 2014

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto	3
1.1	Hankkeen tausta	3
1.2	Historiallinen Vesilahti – Valkkinen -tielinja	3
2	Havainnot	6
2.1	Yleisiä havaintoja.....	6
2.2	Havainnot maakaapelikaivannosta	8
3	Yhteenveto	8
4	Lähteet.....	9

Liite 1. Digitaalikuvaluettelo

Kartta 1. Tutkimusalueen sijainti, MK 1: 2500

Kartta 2. Kaivannon eteläprofiili, MK 1: 20

Taustakartat:

Maanmittauslaitoksen Maastotietokannan 08/2014 aineistoa

http://www.maanmittauslaitos.fi/avoindata_lisenssi_versio1_20120501

VESILAHTI, MAAKAPELIKAIVANNON DOKUMENTOINTI 2014

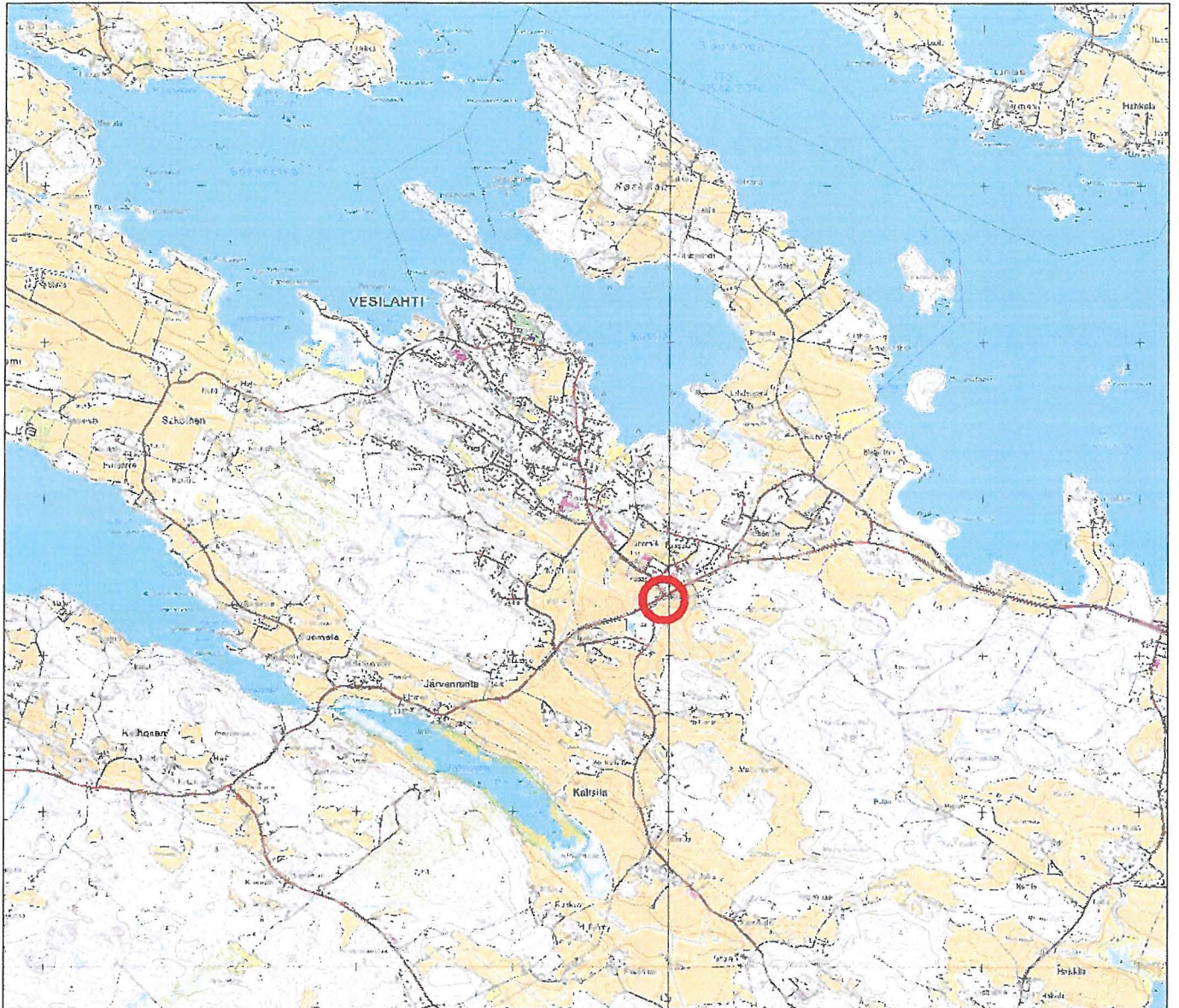
Tiivistelmä

Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy suoritti arkeologisen dokumentoinnin Vesilahdessa, historiallisen Vesilahti – Valkkinen –tielinjan ylittävällä maakaapelikaivannolla. Dokumentointi liittyi Elenia Oy:n maakaapelointityöhön. Maakaapelin kaivutyö piti Pirkanmaan maakuntamuseon lausunnon mukaisesti suorittaa arkeologin valvonnassa, mutta kaivu oli tehty ilman valvontaa. Tiekerrostumia oli havaittavissa paikalle kaivetun, ja suurelta osin historiallisen tielinjan kohdalta jo täytetyn kaapelikaivannon avoinna olevan osan itäpäässä noin kolmen metrin matkalla. Pellon pinnassa havaitusta ja soransekaisesta täyttömaasta päätellen tiekerrostumia olisi todennäköisesti ollut mahdollista löytää nyt täytettynä olleen maakaapelikaivannon alueelta noin kymmenen metrin matkalla avoinna olevan kaivannon itäreunasta kohti koillista.

Arkisto- ja rekisteritiedot

Tutkimuskohteen nimi:	Vesilahti, Vesilahti – Valkkinen –tielinjan poikki kulkenut maakaapelikaivanto
Tutkimuksen laatu:	Arkeologinen dokumentointi maakaapelointityön yhteydessä.
Tutkija:	FM Kirsi Luoto
Tutkimuslaitos:	Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy
Kenttätyöaika:	15.8.2014
Tutkitun alueen laajuus:	noin 4 m pitkä maakaapelilinjaus
Tutkimuksen tilaaja:	Elenia Oy
Kunta/kunnan osa/tila	Vesilahti/ Kirkonkylä (?)/922-413-5-6
Peruskartta:	2114 09
Sijaintikoordinaatit: (ETRS-TM35FIN)	P: 6800353 I: 319948
Tutkimuksen löydöt:	Ei löytöjä.
Aiemmat tutkimukset:	Luoto Kirsi 2014 inventointi Luoto Kalle 2011 arkistoselvitys
Raportin säilytyspaikka:	Alkuperäinen raportti Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n arkistossa, kopiot Pirkanmaan maakuntamuseon ja Museoviraston arkistossa.

DOKUMENTOINTIKOHTEN SIJAINTI MERKITYY KARTALLE PUNAISELLA YMPYRÄLLÄ.

1 Johdanto

1.1 Hankkeen tausta

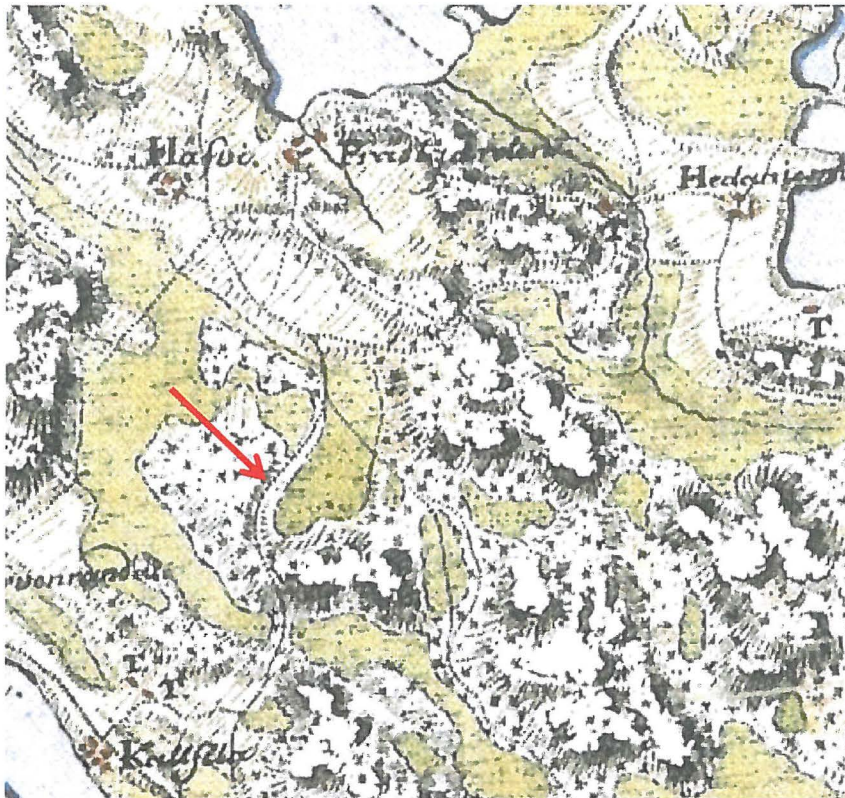
Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n arkeologi Kirsi Luoto suoritti arkeologisen dokumentoinnin Vesilahdessa, historiallisen Vesilahti – Valkkinen –tielinjan ylittävällä maakaapelikaivannolla. Dokumentointi liittyi Elenia Oy:n maakaapelointityöhön. Maakaapelilinjauksella oli keväällä 2014 tehty arkeologinen inventointi (Luoto 2014), jonka yhteydessä oli osalla Vesilahti – Valkkinen –tielinjalla havaittu merkkejä siitä, että peltokerroksen alla saattaisi olla säilyneenä historiallisen tienhen liittyviä kerrostumia. Tästä johtuen Pirkanmaan maakuntamuseo määräsi tielinjan poikki kulkevan maakaapelikaivannon tehtäväksi arkeologin valvonnassa. Valvonta-aika oli sovittu hankkeen toteutuksesta vastaavan Eltel Networks Oy:n edustajan kanssa perjantaille 15.8.2014. Valvontaa edeltävänä päivänä Jukka Laakso Elenia Oy:stä ilmoitti Kirsi Luodolle, että maakaapelikaivanto oli jo kaivettu. Laakso ilmoitti asiasta myös Pirkanmaan maakuntamuseoon arkeologi Vadim Adelille. Maakaapelikaivanto oli osittain peittämättä, ja Laakson kanssa sovittiin, että Kirsi Luoto menee paikalle 15.8. ja dokumentoi maakaapelikaivannossa mahdollisesti näkyvät ja arkeologisesti mielenkiintoiset ilmiöt.

Kaivanto oli kuitenkin ehditty peittää suureksi osaksi siltä kohtaa, missä se kulki historiallisen tielinjan alueella. Kaivannon eteläprofiilissa oli noin kolmen metrin pituudella havaittavissa historialliseen tielinjaan liittyviä kerrostumia, jotka dokumentoitiin muun muassa piirtämällä osasta kaivannon eteläseinämää profiilikartta ja valokuvaamalla havaitut ilmiöt digitaalikameralla. Dokumentoinnin jälkityöt tehtiin elokuussa 2014. Kentällä piirretty profiilikartta piirrettiin puhtaaksi käyttäen MapInfo-paikkatieto-ohjelmistoa ja digitaalikuvat arkistoihin Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n arkistoon Tampereella. Dokumentoinnin kustannuksista vastasi Elenia Oy.

1.2 Historiallinen Vesilahti – Valkkinen -tielinja

Historiallinen Vesilahti – Valkkinen –tielinja kulkee Valkkisista nykyistä Valkkistentien (mnt 2983) linjausta lähes Vesilahdentielle saakka. Länteen Valkkistentieltä kääntyvän Kilpalantien kohdalla historiallinen tielinja erkanee nykyisestä yhä käytössä olevasta Valkkistentien linjauksesta kohti koillista. Tielinja kulkee paikalla olevan huoltoaseman nurmialueen ja sen itäpuolella olevan pellon rajalla suoraan kohti pohjoisessa olevaa Rautialantietä (mnt 2982) , joka on osa samaa historiallista kulkuväylää. Tielinja kulkee osan matkaa valtakunnallisesti arvokkaassa Vesilahden kulttuurimaisemassa.(Luoto Kalle 2011, 42 – 43)

Vesilahti – Valkkinen –tielinja yhdisti pitäjän keskuksia. Se esiintyy jo alueita kuvaavissa 1700-luvun kartoissa (Kuninkaan tiekartasto Suomesta 1790; Kuninkaan kartasto Suomesta 1776 – 1805; alueen isojakokartta Bergius 1782). (kuvat 1 – 4, kartta 2)

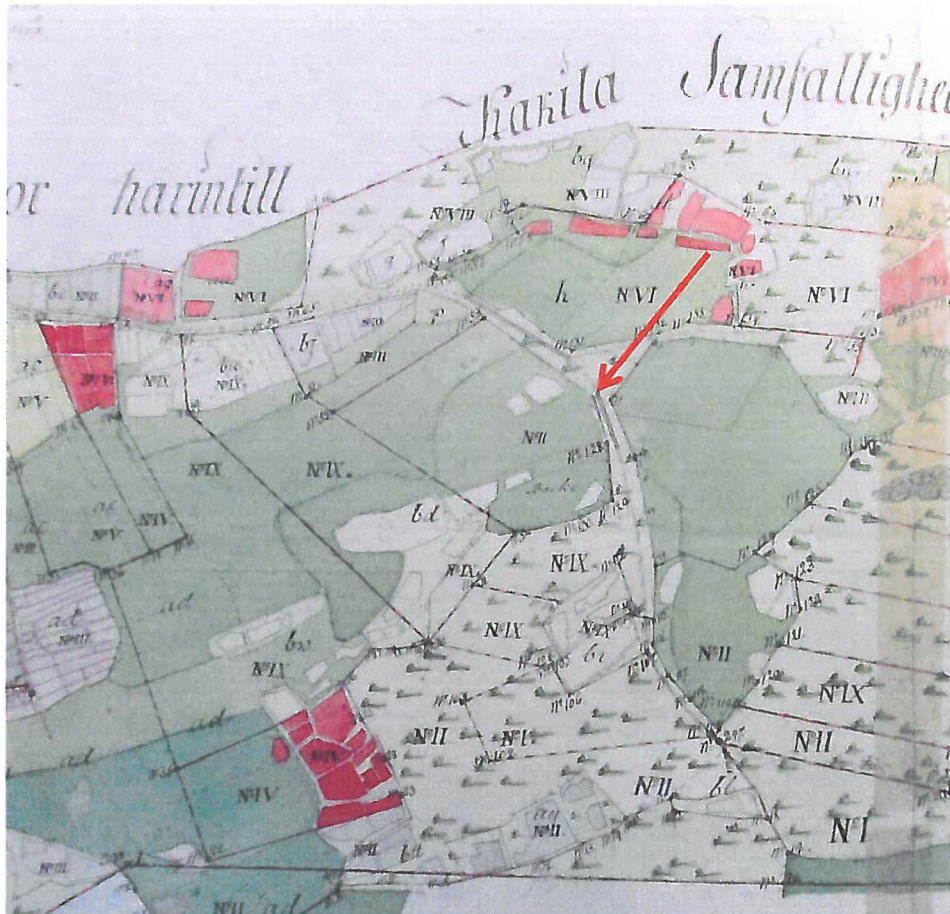
Kuva 1. Ote Kuninkaan kartaston kartasta, jossa näkyy myös Vesilahti – Valkkinen tielinja.

Kuva 2. Ote Kuninkaan tiekartaston kartasta, jossa näkyy Vesilahti – Valkkinen –tielinja.

Kuva 3. Ote pitäjänkartasta 2114 09, jossa Vesilahti – Valkkinen tielinja näkyy.

Kuva 4. Ote Bergiuksen (1782) isojakokartasta. Vesilahti – Valkkinen –tielinja merkitty nuolella.

2 Havainnot

2.1 Yleisiä havaintoja

Dokumentoitu kaapelikaivannon leikkaus, jossa historiallisen tielinjan jäännöksiä oli havaittavissa sijaitsee pellolla, lähellä Vesilahdentien ja Rautiantien risteystä, Vesilahdentien eteläpuolella, noin 6 m päässä tien asfaltoidusta reunasta (kartta 1). Valvottavaksi määrätylle historiallisen tielinjan osalle saavuttaessa havaittiin, että pellon reunaan, Vesilahdentien suuntaisesti oli jo kaivettu maakaapelikaivanto, joka oli myös osin täytetty (kuva 5). Kaapelikaivanto oli kaivettu koillisesta, Kesolan tilan suunnasta kohti lounasta pellon reunaan aina vuoden 2014 inventoinnissa (Luoto) havaitun kivi- ja betonirakenteisen pienen sillan pohjoispuolelle saakka. Maakaapelikaivanto oli myös pääosin täytetty valvottavaksi määrätyltä osaltaan. Avoinna olevan maakaapelikaivannon itäosassa oli havaittavissa noin 2 m matkalla historialliseen tiehen liittyviä kerrostumia. Pintahavaintojen mukaan eli soransekaisesta täyttömaasta päätellen historialliseen tiehen liittyviä kerrostumia olisi kaivannosta ollut mahdollisesti löydettävissä arviolta noin kymmenen metrin matkalta nyt avoinna olevan kaapelikaivannon itäpäästä kohti koillista (kuva 6).

Kuva 5. Etualalla avoinna oleva ja takana jo peitetty maakaapelikaivanto Vesilahdentien eteläpuolella, lähellä Vesilahdentien risteystä. Rautiantien ja vesilahdentien risteys merkitty kuvaan nuolella. Kuvattu lounaasta. (Kuva: Vesilahti dokumentointi 2014: 1)

Kuva 6. Mittanauhan osoittamalla alueella oli kaapelikaivannon täyttömaassa havaittavissa so-
raa. Kuvattu koillisesta. (Kuva: Vesilahti dokumentointi 2014: 2)

Maakaapelikaivannon itäpäädyn kohdalla, pellon laidassa, tiepenkereen puolella, oli havaitta-
vissa kooltaan 2 x 0,7 m ja korkeudeltaan 0,3 m oleva pitkänomainen kasa kiviä (kuva 7). Kivi-
en vieressä oli myös noin metrin mittainen pätkä pitkälti lahonnutta hirttä. Kivet ja hirsit eivät
todennäköisesti liity historialliseen tielinjaan. Kiviä ja hirsitä ei ole kaivettu ylös nyt kaivetusta
maakaapelikaivannosta, sillä ne vaikuttavat olleen paikalla pidempää. Kiinteänä muinaisjään-
nöksenä rakennetta ei voida pitää.

Kuva 7. Kiviä pellon pientareella avoimna olevan kaapelikaivannon itäpäädyn kohdalla. Kuvattu
luoteesta. (Kuva: Vesilahti dokumentointi 2014: 3)

2.2 Havainnot maakaapelikaivannosta

Kaivettu maakaapelikaivanto on leveydeltään 0,5 m ja sen keskisyvyys on noin 0,9 m. Avoinna olevan kaivannon itäpäädyssä oli noin kolmen metrin matkalla havaittavissa historialliseen tiehen liittyviä kerrostumia: Soransekaisen peltokerroksen alla oli muutamasta sentistä 40 cm:iin paksu sorakerros. Paikoin soran päällä oli linssimäinen, vain muutaman senttimetrin paksuinen vaalea hiekkakerros. Soraa oli myös sekoittunut sen alla olevaan savikerrokseen. Peltoviljelyn tai luontaisesti vetisen alueen tulvimisen seurauksena savikerros oli värjäytynyt tummanruskeaksi noin 20 cm paksuudelta kautta koko dokumentoidun profiilileikkauksen. (kuva 8, kartta 2)

Kuva 8. Useasta kuvasta koostettu panoraamakuva dokumentoidun kaivannon eteläprofiilista. Kaivettu maa oli kasattu kaivannon eteläpuolelle, mikä vaikeuttaa alkuperäisen maanpinnan hahmottamista kuvasta. (Kuva: Vesilahti dokumentointi 2014: 4)

3 Yhteenveto

Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n arkeologi Kirsi Luoto dokumentoi historialliseen Vesilahti – Valkkinen –tielinjaan liittyviä kerrostumia Vesilahdessa lähellä Valkkistentien ja Vesilahdentien risteystä. Tiekerrostumia oli havaittavissa paikalle kaivetun, ja suurelta osin historiallisen tielinjan kohdalta jo täytetyn kaapelikaivannon avoinna olevan osan itäpäässä noin kolmen metrin matkalla. Pellon pinnassa havaitusta ja soransekaisesta täyttömaasta päätellen tiekerrostumia olisi todennäköisesti ollut mahdollista löytää nyt täytettynä olleen maakaapelikaivannon alueelta noin kymmenen metrin matkalla avoinna olevan kaivannon itäreunasta kohti koillista.

Tampereella 26.8.2014

Kirsi Luoto
FM, arkeologi

4 Lähteet

Painamattomat lähteet:

Luoto, Kalle 2011. Pirkanmaan historiallisesti merkittävät tiet. Karttaselvitys. Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa.

Luoto, Kirsi 2014. Veilahti Kaakila – Kaltsila maakaapelilinjan suunnittelualueen arkeologinen inventointi. Esiraportti.

Sähköiset lähteet:

Museovirasto, Kulttuuriympäristön tutkimusraportit.

http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/raportti/read/asp/r_default.aspx (11.8.2014)

Museovirasto, Muinaisjäännösrekisteri.

http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/mjreki/read/asp/r_default.aspx (11.8.2014)

Museovirasto, valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY).

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4050 (11.8.2014)

Painetut lähteet:

Alanen, Timo & Kepsu, Saulo (toim.) 1898. Kuninkaan kartasto Suomesta 1776–1805. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 505.

Harju, Erkki-Sakari ja Lappalainen Jussi T. (toim.) 2010. Kuninkaan tiekartasto Suomesta 1790. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1296.

Niukkanen, Marianna 2009. Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset: tunnistaminen ja suojelu. Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.

Kartat:

Bergius 1782. Vesilahden kirkonkylän isojakokartta. Kansallisarkisto, sig. H85 5/6.

Digitaaliset kartat:

Vesilahti 2114 09. Kansallisarkisto, digitaaliarkisto: [Maanmittaushallitus](#) > [Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto \(kokoelma\)](#) > [Pitäjäkartasto](#) > [Vesilahti \(2114 09 la.* - /-\)](#) www-osoite: <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=1364239> (26.8.2014)

Liite 1. Digitaalikuvaluettelo

Kuvannut Kirsi Luoto 2014. Kuvat on arkistoitu Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n arkistoon.

Kuva	Aihe	Kuvattu suunnasta	Pvm
1	Avoinna oleva kaapelikaivanto.	lounas	15.8.
2	Soraa täyttömaassa mittanauhan osoittamalla alueella.	koillinen	15.8.
3	Resentti kiviröykkiö pellon pientareella.	luode	15.8.
4	Eteläprofiili.	-	15.8.

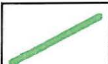
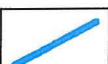

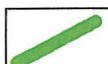
VESILAHTI

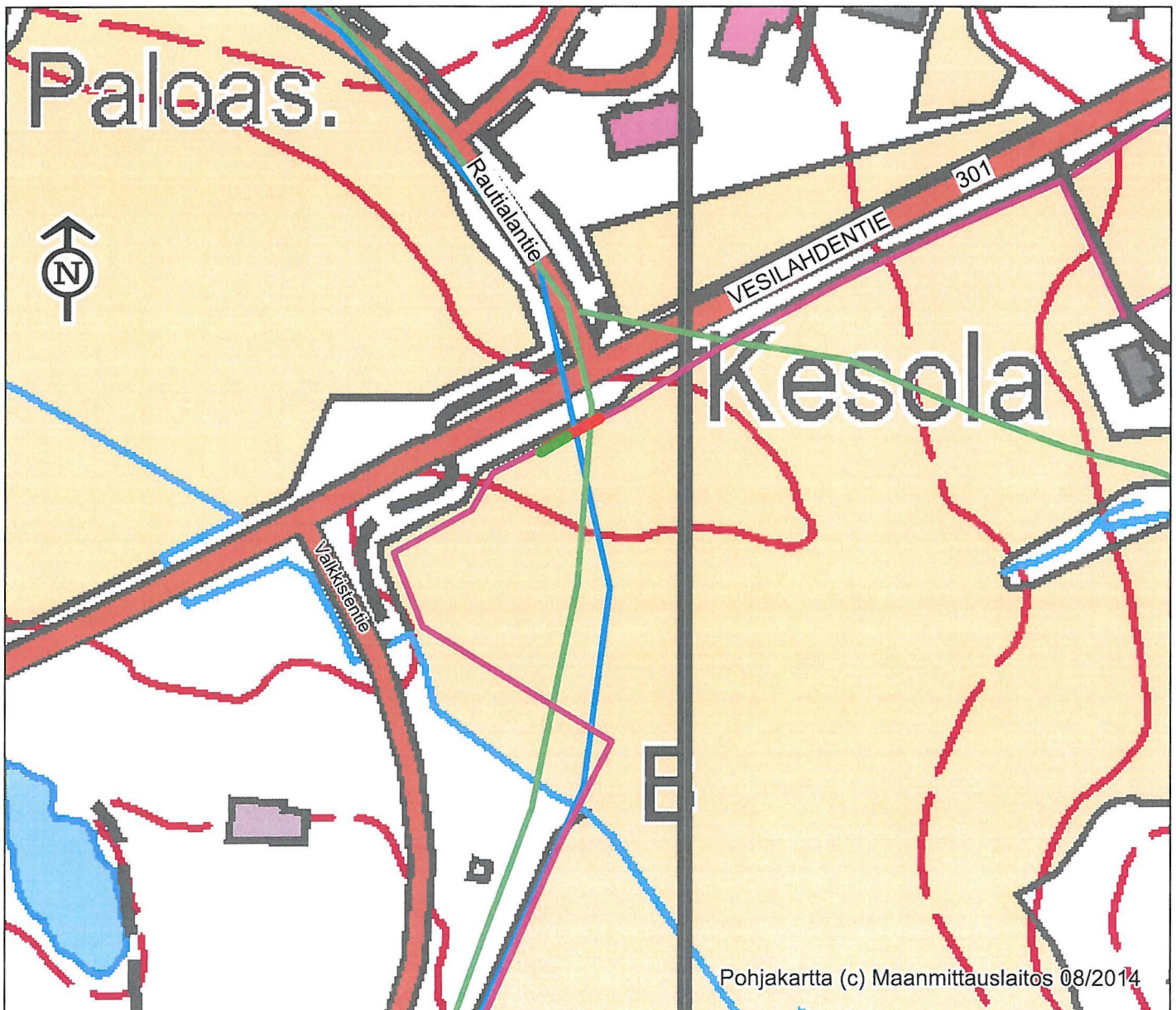
MAAKAAPELIKAIVANNON DOKUMENTOINTI 2014

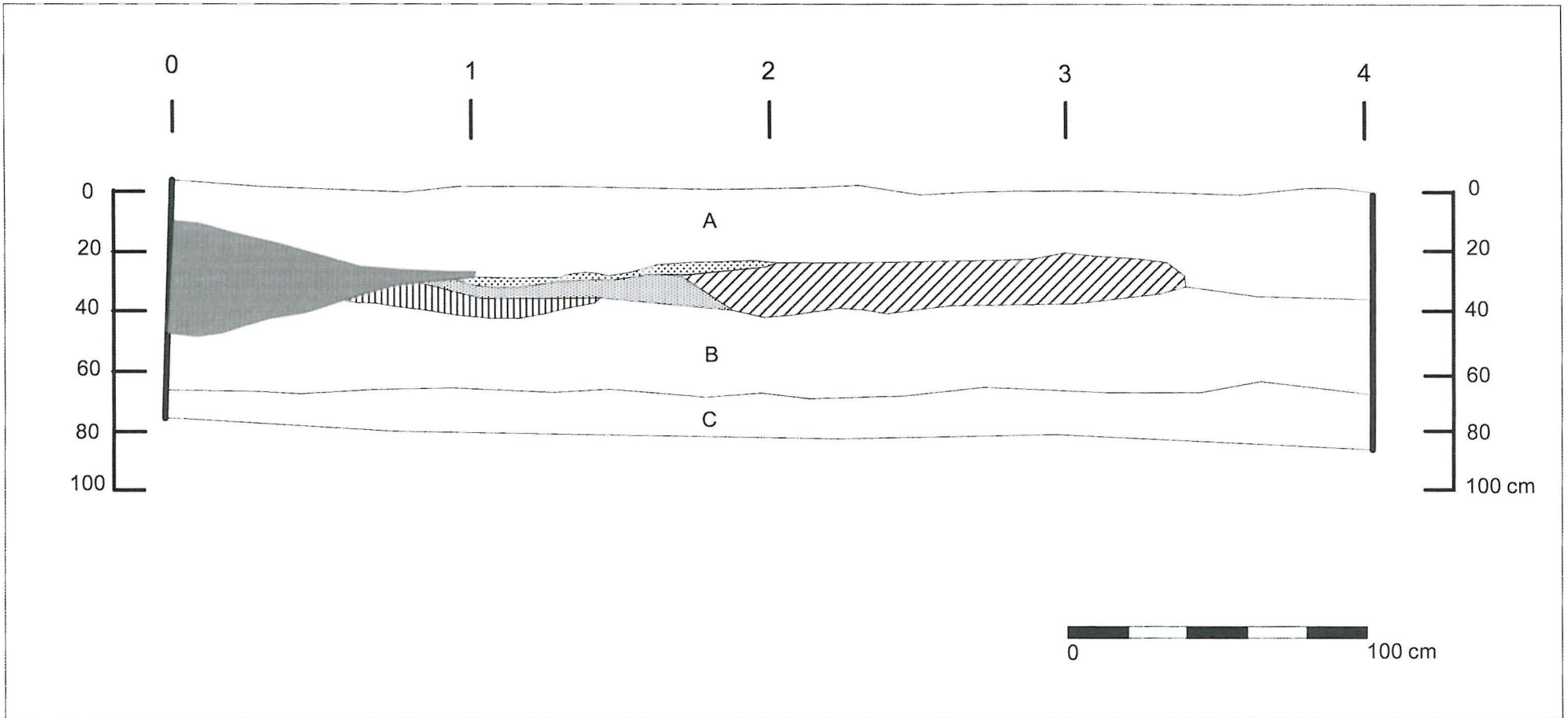
KARTTA 1. DOKUMENTOIDUN KAAPELIKAIVANNON SIJAINTI.

MK 1: 2500

Digitoinut Kirsi Luoto

- kaapelilinjaus
- Vesilahti-Valkkinen-tielinja isojakokartan (Bergius 1782) mukaan
- Vesilahti-Valkkinen -tielinja pitäjänkartan mukaan
- Valvottavaksi määrätty kaapelilinjauksen osa
- Kaivun jäljiltä avoinna ollut ja dokumentoitu kaapelikaivannon osa määrätty myös valvottavaksi

A	peltokerros	vaalea hiekka
B	tummanharmaa savi	savensekainen sora
C	savi	sekoittunut, vaalea savi
	sora	vaalea, kuiva sora

VESILAHTI
 MAAKAPELIKAIVANNON DOKUMENTOINTI
 Kirsi Luoto 2014
 KARTTA 2. Maakaapelikaivanto
 ETRS-TM35FIN P: 6800353, I: 319948
 Eteläprofiili MK 1:20
 Mittausdokumentointi: Kirsi Luoto 15.8.2014
 Digitointi: Kirsi Luoto 26.8.2014
 Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy